

OM VOLD

ELEVER

AF CECILIE NØRGAARD OG BONNIE VITTRUP

INTERVIEWS

- 04** DANNER OM ARBEJDET MED VOLDSUDSATTE KVINDER OG BØRN
- 06** KRIMINALASSISTENT SUSIE ÅGESEN OM POLITIETS INDSATS MOD VOLD
- 08** HKH KRONPRINSESSE MARY OM MARYFONDENS FOREBYGGENDE ARBEJDE MOD VOLD
- 10** PSYKOLOG JAKOB FOGH OM DIALOG MOD VOLD

TEMAER

- 12** SPROG OG VOLD
- 22** TABU OG VOLD
- 30** MAGT OG VOLD
- 40** SKYLD OG VOLD

Hvis du eller en du kender oplever vold derhjemme

Vold er aldrig okay uanset om det er voksne eller børn der bliver udsat for det. Vold sker ofte fordi der er noget andet galt, og fordi de voksne også har brug for hjælp.

Vold er ikke et problem børn skal løse. Det er en voksenopgave. Så hvis du eller en ven oplever vold er det **vigtigt altid at tale om det med en voksen du har tillid til**. Måske en forælder eller din klasselærer. Så skal den voksne finde ud af hvad I skal gøre.

Du kan også ringe anonymt til **BørneTelefonen på 116 111**, som er et gratis nummer, hvor der sidder voksne klar til at snakke.

Hvis du hellere vil skrive og få råd så tjek **www.bornetelefonen.dk** hvor du kan chatte eller skrive et brev om det du oplever.

Hvis du har akut brug for hjælp fordi det er farligt for dig eller andre at være derhjemme skal du altid ringe til politiet på 112.

KÆRE ELEVER

I er nu begyndt at arbejde med emnet vold. Måske har I allerede læst novellen *Dagen derpå*. Den handler om Andreas, der vokser op i en familie hvor der nogle gange er vold. Det er svært for alle i familien, ikke mindst Andreas og hans søster Maria, men de kan heldigvis få hjælp.

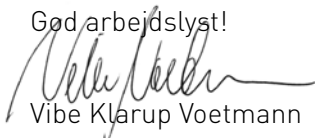
Der er mange børn, der vokser op med vold i familien. Faktisk har hver 5. skoleelev i Danmark oplevet vold derhjemme. Vold er aldrig i orden, og det er aldrig børnenes skyld. Heldigvis kan man altid få hjælp, både den, der bliver udsat for vold og den, der slår.

I Danner hjælper vi hvert år mange kvinder og børn, der har været udsat for vold. Andre organisationer hjælper også voldsramte familier, og nogle har fokus på at hjælpe mænd.

Alle børn har ret til at leve et liv uden vold. I boksen til venstre og på næste side, kan I læse, hvad I kan gøre, hvis I selv eller en af jeres venner oplever vold derhjemme.

Vi håber, at undervisningsmaterialet *Om vold* giver anledning til nogle lærerige og spændende timer for jeres klasse.

Gød arbejdslyst!

Vibe Klarup Voetmann

Direktør i Danner

INTERVIEW

NAVN: DANNER

**DORTE LARSEN,
FAMILIE- & BØRNERÅDGIVER
ANNE SINDING STEENSBERG,
PSYKOLOG
ANETTE PEDERSEN,
SOCIALRÅDGIVER**

Hvad kan man gøre, hvis man har mistanke om, at en ven oplever vold i hjemmet?

Det er vigtigt ikke at være alene med den viden. Snak med en forælder eller en anden voksen, som du har tillid til. Måske din klasselærer eller sundhedsplejersken.

Hvilke råd har I til, hvordan man hjælper en ven, som har oplevet vold derhjemme?

Det er vigtigt at støtte vennen i at få talt med en voksen. Man kan tage vennen i hånden, gå til klasselæreren, sundhedsplejersken eller en anden voksen, som man er tryk ved.

Hvordan kan man finde mod til at gøre noget, hvis man selv oplever vold derhjemme?

Vold er ikke ok. Uanset om det er voksne eller børn, der er udsat for det. Vold sker ofte, fordi der er noget andet galt, og fordi de voksne også har brug for hjælp. Vold er noget, som man ikke skal stå alene med.

Derfor skal man sige det til en voksen man har tillid til.

Hvilke konsekvenser kan det have, hvis man ikke får talt om det?

Man kan have svært ved at sove, og kan få svært ved at koncentrere sig i skolen. Man kan blive bekymret for mor og far eller vennen, som udsættes for volden. Fx kan man bekymre sig om, hvad der sker, når man ikke er hjemme. Man kan miste lysten til at lege med andre, og blive meget stille. Man kan også blive bange og ked af det.

Hvilken betydning kan det have, at tale med andre om det man har oplevet?

At man ikke står alene. At man får hjælp. At de voksne også får tilbudt hjælp. At tingene kan blive anderledes.

INTERVIEW

NAVN: SUSIE ÅGESEN

STILLING: KRIMINALASSISTENT

Hvad kan man gøre, hvis man har mistanke om, at ens ven oplever vold i hjemmet?

Man kan snakke med sine forældre om det og få dem til at gå til politiet. Eller man kan tale med en af sine lærere om, hvad man har hørt og oplevet. De har pligt til at underrette kommunen. Det gælder både når volden foregår mod børnene, eller hvis et barn lever i et hjem, hvor volden foregår mellem de voksne.

Husk at du ikke behøver at kende til alle detaljer i en voldssag, så du behøver ikke selv efterforske eller spørge ret meget ind til det. Kommunen eller politiet afgør, om det er noget, der skal tages hånd om. Det vil blive klarlagt, når alle de involverede bliver spurgt.

Hvad skal man gøre?

Man skal sige det til nogen. Din ven, som måske har været udsat for noget, har brug for hjælp og kan måske ikke selv få det sagt. Det kan være, fordi din ven er blevet truet til at tie stille eller er bange for, hvad der så kan ske ham/hende.

Hvad kan politiet hjælpe med, hvis de bliver involveret i en situation, hvor der foregår vold i hjemmet?

Politiet kan sørge for, at din vens mor eller far indser, at det er bedst at få anmeldt volden, så det kan blive stoppet og den skyldige forstå, at man ikke må slå. Politiet kan fortælle både forældre og børn i hjemmet, hvad der kommer til at foregå, og hvad der lige nu og hér vil være den bedste løsning. Politiets hensigt er jo at få volden til at stoppe, få alle til at blive mindre angst i hverdagen og få et mere stabilt liv.

Hvad siger loven om vold i hjemmet?

Loven siger, at det er forbudt at slå – så enkelt er det.

Kan man komme i fængsel for at udøve vold i hjemmet?

Ja, det kan man godt. Det kommer helt an på, hvor grov volden er.

**HKH KRONPRINSESSE MARY,
FORMAND FOR MARY FONDEN**

Læs hvad Mary Fonden og Kronprinsesse Mary siger om vold i hjemmet:

”Det rammer mig meget at se et menneske stå alene. Og som en direkte konsekvens af vold i hjemmet står de udsatte kvinder og børn meget alene. De er en meget isoleret gruppe i vores samfund. Derfor er det Mary Fondens håb, at vi – ved at skabe debat og øget forståelse – kan være med til at give disse kvinder og børn en ny chance. At vi kan være med til hjælpe dem med at genetablere deres liv og gøre dem til en del af fællesskabet.

Det har store konsekvenser, at også børnene står alene og isolerede. Angst præger deres hverdag og afholder dem fra at tage kammerater med hjem. Og fra at fortælle andre, hvordan deres liv reelt former sig.

Mary Fonden ønsker at belyse det store tabu, som vold i hjemmet er – så det ikke alene er den pågældende families problem, men derimod et fælles anliggende. Mary Fonden ønsker at skabe forståelse for voldscirkelns gentagelse og dens konsekvenser i alle livets faser – fra tidlig barndom over ungdom og til voksenlivet. Mary Fonden ønsker at give de kvinder og børn, der til dagligt lever med den store, mørke hemmelighed, som vold i hjemmet er, en stemme. Og vi ønsker at give dem den selvtillid, der skal til for at få et liv uden vold og social isolation.

Sammen skal vi holde fast i, at vold aldrig er acceptabelt, og at vold aldrig kan retfærdiggøres”, udtaler H.K.H. Kronprinsesse Mary, formand for Mary Fonden.

INTERVIEW

NAVN: JACOB FOGH

STILLING: PSYKOLOG OG BEHANDLER

Hvad er Dialog mod Vold?

Dialog mod Vold arbejder med at stoppe vold i familien. Vi er et sted, der hjælper især mænd, men også kvinder med at styre deres temperament, så de ikke slår og råber højt, når de bliver vrede.

Hvordan arbejder I med at stoppe volden?

Vi lærer dem at løse problemer med deres hoved og ikke med deres vrede følelser. De lærer at stoppe op og tænke, før de handler. De får også at vide, at det altid er den, der slår, som er 100% ansvarlig for volden, ligegyldigt hvor meget ens partner irriterer eller sårer en. Slår man, taber man alle sine gode argumenter på gulvet.

Hvordan kan man lære at tackle sin vrede?

Man kan lære at fortælle om dét, der gør en vred eller ked af det og man kan lære at sige til og fra. Vi taler også om, hvad volden gør ved andre mennesker i deres nærhed – deres familie.

Hvem kan komme i Dialog mod Vold, og hvordan foregår det?

Alle! Også kvinder, der slår. Man kommer ind og fortæller om, hvad der går én på, og vi arbejder med, hvordan man kan løse det på en bedre måde. Langt de fleste kommer også i gruppeterapi, hvor de sidder ca. otte sammen og taler med hinanden om de problemer, der medførte vold. Når volden er stoppet, bliver nogle tilbudt parterapi. Hvis der er børn i familien, kan de også få tilbudt et behandlingsforløb, hvor de får talt om det, de har oplevet.

Hvornår er man færdig med et behandlingsforløb? Og hvad sker der, når man er færdig?

De fleste er i behandling i et år til halvandet. Når de er færdige, er de forhåbentlig blevet bedre i stand til at være i et parforhold eller i en familie uden at udøve vold, og er blevet bedre til at skabe nogle sunde forhold, hvor alle har det godt. Ikke mindst børnene.

SPROG OG VOLD

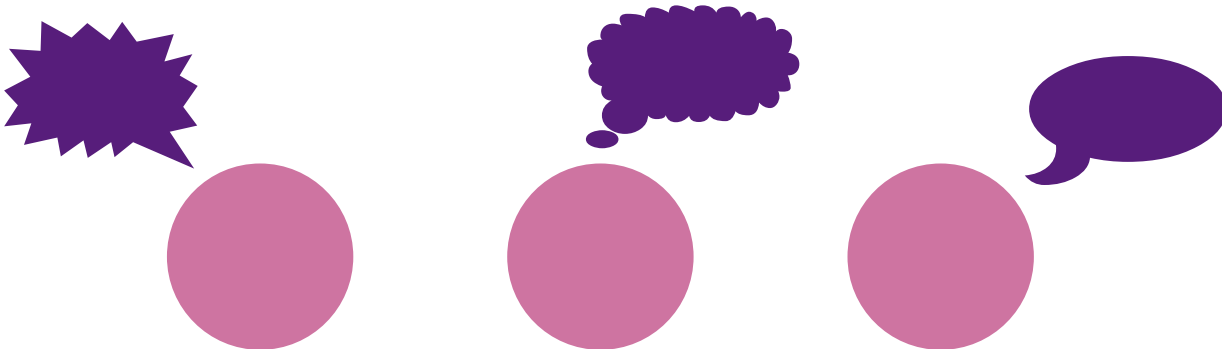

At krænke betyder, at man ydmyger eller sårer andre og overskrider deres personlige grænser. At blive krænket betyder, at man bliver ydmyget eller såret ved, at nogen har overskredet ens personlige grænser.

? Ofte bruger vi ord med flere medbetydninger. Forklar betydningerne:

1. I følelsernes vold...
2. Hun slår ham med mange længder...
3. Et hårdtslående argument...
4. Ikke lade sig slå ud...
5. Husspektakler...

? Tegn fire ansigter med tale- og tænkebobler. To af ansigterne skal sige det samme, men tænke noget forskelligt. De andre to skal sige noget forskelligt, men tænke det samme. Hvordan kan man vide, hvem der mener hvad?

? Vold er et begreb, de fleste kender, men det er ikke sikkert, vi forstår det ens. Læs en beskrivelse af vold:

Hvad er vold?

Vold er enhver handling rettet mod en anden person, og som gennem denne handling skader, smerter, skræmmer eller krænker, og får personen til at gøre noget mod sin vilje eller stoppe med at gøre noget, som personen gerne ville.

(Oversat fra norsk) Per Isdal 2002. Per Isdal er psykolog og leder af *Alternativ Til Vold* i Norge, som er et behandlingscenter for voldsudøvere.

? Hvad er vold? Diskuter i klassen, hvor I synes, at grænsen går.

1. Når man for sjov bokser til en kammerat?
2. Når ens forældre stikker én en lussing?
3. Når man kalder en anden for luder?
4. Når man hører, at andre bliver truet?
5. Når man kalder en anden for bøsse?
6. Når man ødelægger noget, der tilhører en anden?
7. Når man fryser nogen ude ved ikke at tale med dem?
8. Når man kærligt dasker hinanden?
9. Når man slår, fordi man er blevet sur?
10. Når man håner nogen?
11. Når man ydmyger nogen?
12. Når man truer nogen?
13. Når man oplever, at andre bliver slået?

? Se på eksemplerne ovenfor igen. Hvad er psykisk vold, og hvad er fysisk vold?

- ? Bokseren Mikkel Kessler siger "Elsk din kæreste ordentligt".
Hvad mener han med det?

Professionel bokser Mikkel Kessler er ambassadør for Danner. Se interview om Danner s.4.

? **Hvordan kan man lære at sætte grænser og forstå andres? Lav "sayings" som på billedet.**

At sætte grænser er at blive bevidst om, hvad man vil og ikke vil, og vise det. At læse andres grænser er at gøre sig umage for at forstå, hvad andre vil, og at respektere det.

Gardar Eide Einarsson *The world Is Yours* (2005), Collection of the Ellipse Foundation, Portugal. Værket er brugt med tilladelse af kunstneren selv. Gardar Eide Einarsson er født i 1976 i Norge, men bor nu i USA. Hans værker er bl.a. inspireret af graffiti og skaterkulturen.

? Følelser kan udløse voldsomme reaktioner. Spil en situation om følelser og grænser.

1. Find på en situation, hvor man kan opleve, at nogens grænser bliver overskredet.
2. Find på roller, som skal vise situationen.
3. Hvad skal de sige og gøre?

Glæde, tristhed, frygt og vrede kan kaldes de fire grundfølelser. Vrede er en meget magtfuld følelse, der kan være svær at håndtere. Følelsen af vrede kan strække sig fra at være ærgerlig til rasende. Men vrede er stadig en *følelse* og ikke en *handling*. Det afgørende er, *hvad* en person gør med sine følelser, og *hvordan* personen vælger at handle.

Husk altid:

Vold kan aldrig forsvares!
Heller ikke selv om det
måske kan forklares!

? Hvordan kan man forstå vrede, og hvordan kan man handle hensigtsmæssigt?

Handling	Vredens årsag?	Alternativer?
Jeg blev gal og sagde at det var uretfærdigt		
Jeg blev gal og bed det i mig		
Jeg blev gal og bebrejdede mig selv		
Jeg blev gal og skældte ud		
Jeg blev gal og stak en lussing		
Jeg blev gal og kastede rundt med ting		

Børnekonventionen

FNs Konvention om Barnets Rettigheder

Artikel 2

Ligestilling og beskyttelse mod diskrimination

Alle rettigheder gælder for alle børn uden undtagelse. Landene skal beskytte børn mod alle former for diskrimination.

www.boerneraadet.dk

**? Tag på forvandlingsrejse:
Rejs til et sted, hvor der ikke
findes nogen former for vold.
Hvad skal der mon til for at skabe
en verden uden vold?**

1. Forestil jer, hvordan dét I ser, hører, dufter, møder og føler osv. er med til at bestemme, hvordan I har det.
2. Hvordan påvirkes en stemning af farver, rod, lugt og lyde?
3. Hvad gør regler?
4. Hvad påvirker ellers vores følelser og sanser?

Diskrimination er at behandle mennesker dårligt på baggrund af fordomme. Fx havde sorte afrikanere ikke ret til det samme som hvide afrikanere i Sydafrika i perioden 1948-1994 - og blev på den måde diskrimineret pga. deres hudfarve.

TABU OG VOLD

“Eller hva?” siger Karim, da Andreas stadig ikke svarer. “Ikke noget,” siger Andreas og ruller sin blyant mellem fingrene. Hvad ville Karim sige, hvis Andreas fortalte ham om i går? Han ville ikke forstå det. Hvordan skulle han kunne det? Han ville ikke forstå det, han ville tænke noget forkert om Andreas’ far. Om hans mor. Og om Andreas.

? Læs uddraget fra novellen. Diskuter hvorfor Andreas er tavs.

? Er der tavshed andre steder i novellen? Lav en liste over, hvem der er tavse. Skriv positive og negative ting om de forskellige personers tavshed.

Personer	Positivt	Negativt
Andreas		
Mor		
Far		

Tavshed kan skyldes, at vold er et tabubelagt emne. Tabu betyder oprindeligt "urørligt" og "forbudt" og handler om ting eller handlinger vi helst ikke accepterer eller taler om – og som på den måde bliver tabu.

- ? **Lav en brainstorm om tabu.**
Overvej, hvilke tabuer der er ens eller forskellige for piger og drenge.

Straffeloven

Den danske lovgivning kriminaliserer ethvert overgreb mod en anden person. I straffelovens § 244 står der, at den som øver vold mod eller på anden måde angriber en andens legeme, straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 3 år. I § 245 står der, at den som udøver vold af en særlig rå, brutal eller farlig karakter eller gør sig skyldig i mishandling, straffes med fængsel indtil 6 år.

www.retsinformation.dk

**? Bryd tavsheden. Læs interview med ansatte fra Danner s. 4.
Herefter skal I forestille jer:**

1. Hvordan reagerer Karim, hvis Andreas havde brudt tavsheden?
2. Hvordan reagerede Maria, da Natalie fortalte, hun kendte til volden?

Tanker	Hvad tænker Karim?	Hvad tænker Maria?
Følelser	Hvad føler Karim?	Hvad følte Maria?
Kropslig reaktion	Mærker han noget i kroppen? Uro, anspændthed, smerte eller andet?	Mærkede hun noget i kroppen? Uro, anspændthed, smerte eller andet?
Handlinger	Hvilke handlinger foretager Karim? Lader han som ingenting? Går han sin vej? Taler han med nogen?	Hvad gjorde Maria? Lod hun som ingenting? Gik hun sin vej? Talte hun med nogen?

? Sammenlign og diskuter jeres svar.

? Læs om selvværd og lav et mindmap.

Når man som Andreas lever i en utryk og uforudsigelig hverdag, kan man have problemer med selvværdet. Selvværd handler nemlig om det syn, man har på sig selv og den holdning, man har til sig selv.

Selvtillid og selvværd er ikke det samme. Man kan godt have selvtillid uden at have selvværd, mens man næsten ikke kan have selvværd uden også at have selvtillid. Selvtillid er at have tillid til sig selv, fordi man *kan* noget. Selvværd betyder, at man har en følelse af at være god nok, som den man er, også selvom man oplever modgang. Selvværd handler altså om, hvad man føler og tænker om sig selv.

Har man et højt selvværd, kan man godt holde ud, at ens bedste ven fx er bedre til noget end man selv er. Man synes nemlig, at man er god nok, som man er – også selv om man ikke er den bedste til alting. Men har man et lavt selvværd, har man ikke lyst til

at sammenligne sig med andre. Så ser man mest det dårlige ved sig selv.

Selvværd er noget man opbygger i sit liv, og det kan både mistes og genopbygges. Det vil sige, at selvværd kan påvirkes og forandres gennem livet.

1. Hvordan har selvværdet det hos Andreas, faren, moren, Natalie eller Maria?
2. Hvordan får man et godt selvværd – og hvorfor er det vigtigt?
3. Lav et mindmap om en verden, hvor alle børn har et godt selvværd.

Hvad er vold?

Vold er enhver handling rettet mod en anden person, og som gennem denne handling skader, smerter, skræmmer eller krænker, og får personen til at gøre noget mod sin vilje eller stoppe med at gøre noget, som personen gerne ville.

(Oversat fra norsk) Per Isdal (2002). Per Isdal er psykolog og leder af *Alternativ Til Vold* i Norge, som er et behandlingscenter for voldsudøvere.

- ? Hvor mange fortællinger kan der fortælles ud fra samme billede?
Se på billedet og skriv en stafetfortælling.

Richard Colman. Værket er fra udstillingen *The Ghost* fra White Walls Gallery i San Fransisco i 2007. Bragt med tilladelse af kunstneren selv. Richard Colman er født i 1976 og er fra USA. Han begyndte sin karriere som graffitimaler, men har senere uddannet sig på en kunsthøjskole og udstiller nu sine billeder over hele verden.

Stafetfortælling:

1. Hvilke tanker, stemninger, følelser formulerer billedet? Hvad siger billedet dig?
2. Vælg hver især én af figurerne som hovedperson med de andre som bipersoner.
3. Begynd på hver jeres fortælling og lad teksten gå på omgang i gruppen.
4. Skriv videre på hinandens fortællinger. Fortællingerne skal afsluttes med et spørgsmål.
5. Læs fortællingerne højt for hinanden.

**? Tag på forvandlingsrejse:
Lav et rollespil, hvor I bryder tabu.**

Vælg og digt med:

- Karim vil hjælpe Andreas og taler med ham.
- Læreren er bekymret for Andreas og taler med ham.
- Natalie tager Andreas med hjem til sin mor og de taler alle tre.

Ét er at *vide*, at man kan gøre noget – noget ande er at *turde* og *have mod* til det.

MAGT OG VOLD

Far sidder ved siden af ham ved bordet. Han tager hånden væk fra morens nakke. Han drikker kaffe og klør sig i håret. Slog han også Maria? Andreas stod bag den lukkede dør med hamrende hjerte og lyttede til larmen, som til sidst holdt op. Der blev stille, og alligevel kunne han ikke sove. Han forstår det ikke. Hans far og mor sidder ved siden af hinanden. Helt rolige med kaffekopper på bordet og radio i baggrunden.

? **Læs uddraget fra novellen.
Hvad handler det om?**

? **Fortæl hvad "magt" og "afmagt"
betyder. Find eksempler i novellen.**

Husk altid:

Vold kan aldrig forsvares!
Heller ikke selv om det
måske kan forklares!

? **Hvad ved vi om ham? Lav en person karakteristik af Andreas' far.**

Personkarakteristik

Ydre kendetegn: navn, køn, alder, sprog (dialekt, slang, normal- eller fagsprog), job, sociale forhold, bolig, miljø, familie.

Indre kendetegn: følelser, adfærd, holdninger, personlige egenskaber.

Personens relationer: til sine nære, omgivelserne, til sig selv.

Direkte personkarakteristik: *Personen beskrives direkte i teksten:* Alder, udseende, egenskaber, væremåde, holdninger og andres syn på personen, osv.

Indirekte personkarakteristik: *Personen beskrives indirekte i teksten:* Gennem personens adfærd, handlinger og tale, må man nøjes med at forestille sig, hvordan personen egentlig er.

? **Der findes hjælp til mennesker, der udøver vold. Læs interview (med psykolog) Jacob Fogh fra behandlingscenter *Dialog Mod Vold* s. 10.**

? **Hvad mener I?**

Det virker som om, at det ikke er første gang, at volden har fundet sted i familien. Hvilke grunde kan der mon være til, at faren slår? Og moren ikke går?

Andre børns bud:

”Man slår, fordi man vil have magt eller fordi man har det dårligt.”

”Man bliver, fordi man ikke kan overskue noget andet.”

? Læs casen herunder med en fars beretning

Læs en autentisk historie, som er skrevet af en far til to børn på 5 og 9. Han har deltaget i behandlingstilbuddet Dialog mod Vold:

Det sidste år har jeg været i behandling i Dialog mod Vold. Indtil jeg startede der, havde der været en lang periode, hvor Mia og jeg skændtes mere og mere. Til sidst begyndte jeg at tage fat i hende og nogle gange slå hende på skulderen, når jeg ikke syntes, hun hørte hvad jeg sagde eller når vi ikke kunne blive enige. Jeg kunne ikke styre mit temperament. Der var specielt en gang, hvor jeg bagefter tænkte at det var blevet for galt. Det var en aften, hvor vi blev ved i flere timer med at råbe og skrig. Jeg smed noget efter hende, og til sidst blev jeg så vred, at jeg slog hende, og denne gang ramte jeg hende i hovedet. Det blødte, og hun skreg, så børnene kom ind i stuen og så hvordan hun så ud. De blev meget forskrækkede og græd begge to. Lige dér - var det ligesom jeg vågnede op og kunne se, at det var gået for vidt, det her. Så fandt jeg ud af at jeg kunne få hjælp og lære at styre min vrede bedre. Jeg fandt Dialog mod Volds hjemmeside og ringede til dem. Det var svært at skulle ringe - måske mest fordi, at jeg skulle erkende, at jeg havde et problem - at jeg var én, der udøvede vold. Jeg troede altid, at børnene ikke opdagede noget - at de ikke hørte og så noget af det der foregik. Men nu bagefter ved jeg, at det gjorde de, fordi vi har talt om det, at min søn altid løb ind til sin storesøster, når vi skændtes, og så satte de Disneyfilm på og skruede højt op for lyden inde på hendes værelse for at være fri for at høre. Børnene bliver stadig nervøse, når vi hæver stemmerne, men jeg håber efterhånden, at de finder ud af, at det ikke sker igen. Fordi jeg er rigtig ked af, at det er sket, og er glad for at jeg turde løfte røret og ringe for at bede om hjælp. Jeg kan stadig blive vred - men ikke på samme måde, jeg slår ikke, og jeg har lært at tale om tingene, og råber ikke højt, som jeg gjorde før. Ole

? **Tegn en stor rygsæk og skriv eller tegn Andreas' følelser i rygsækken.**

Andreas går ud af døren næste morgen med rygsækken på ryggen på vej til skole. Men han har også en rygsæk på, der ikke kan ses. *En usynlig rygsæk*, som er fyldt med alle hans følelser omkring hans familie og volden.

? **Illustrer en følelse uden ord. Vælg mellem 3 følelser: At føle afmagt, at føle magt, at føle glæde.**

Illustrer en følelse med former, farver, afstand, tyngde, længde, hårdhed, lyd, lugt, smag eller hvad du eller kan finde på. Du må tegne, klippe, klistre, men ikke skrive.

1. Under selve voldsgerningen tænker Andreas, at han skal hjælpe sin mor. Men han gør det ikke, for han føler ikke, han kan. Han *føler afmagt*.
2. Måske føler Andreas' far også afmagt over noget. Og måske tror han, at den følelse kan forsvinde, hvis han slår, så han igen kan få magt over situationen.

-
3. Andreas mindes deres ferie i Sverige, hvor hans mor faldt i vandet, fordi hun hele tiden skulle fortælle og lave sjov. Han *føler glæde*. Det kan være rart at mindes noget, som kan få de dårlige tanker til at forsvinde lidt.

? Hvorfor handler Maria, som hun gør? Hvad kunne hun have gjort i stedet?

I novellen *Dagen derpå* har Maria tydeligvis gjort et eller andet ubehageligt overfor Natalie. Maria har udnyttet sin magt og udsat Natalie for fysisk eller psykisk vold for at straffe hende. Er Marias reaktion også udtryk for, at hun er ked af det?

Lige gyldig hvilken type voldshandling som udøves kan den aldrig *forsvares* – for vold mod andre mennesker er forbudt og forkert. Men voldshandlinger kan ofte *forklares*, da handlinger er forbundet med en logik og et motiv. Det gør dog ikke voldshandlinger mindre forbudte og forkerte.

Der findes altså ikke undskyldninger for at slå eller udøve andre former for vold mod andre mennesker, fordi der er altid andre måder at handle på. Medmindre man handler i selvforsvar.

Logik

For Maria er det logisk, at hendes veninde skal straffes for at have gjort noget, som Maria synes er forkert.

Motiv

Marias' motiv for at straffe Natalie er måske at føle, at hun får magt over en situation, som hun føler afmagt overfor. Marias' motiv er måske også at få magt over Natalie, så hun ikke siger mere.

? Skriv om, hvem der er stærk i novellen.

Man kan være stærk på mange måder. Styrke kan være indeni og udenpå.

? Hvad mener du? Vurderingsøvelse om vold, magt og køn.

Overalt findes der regler for, hvad man må, og hvad man ikke må. Men der findes ikke nogle love og regler for, hvordan piger og drenge hver især skal opføre sig. Alligevel er det som om, at der findes usynlige regler for piger og andre for drenge. Hvad mener du?

? I Danmark skal vi leve op til forskellige love og regler om frihed og lighed. Hvad betyder lovene mon?

FN's Børnekonvention (forkortet udgave)

Artikel 2

Ligestilling og beskyttelse mod diskrimination. Alle rettigheder gælder for alle børn uden undtagelse. Landene skal beskytte børn mod alle former for diskrimination.

Artikel 3

Sikring af barnets interesser. Samfundet skal sikre barnets tarv, når der træffes beslutninger. Staten er forpligtet til at vedtage særlige regler, der beskytter barnet.

www.boerneraadet.dk

FN's Menneskerettighedserklæring

FN's Menneskerettighedserklæring blev vedtaget i 1948. Den skulle sikre, at alle borgere havde visse grundlæggende rettigheder. I alt har 150 lande skrevet under på Menneskerettighedserklæringen.

I artikel 1 står der: "Alle mennesker er født frie og lige i værdighed og rettigheder. De er udstyret med fornuft og samvittighed, og de bør handle mod hverandre i en broderskabets ånd."

www.borger.dk

**? Tag på forvandlingsrejse:
Rejs til et sted, hvor alle har
lige værd.**

I forvandlingsrejsen er alle mennesker frie og lige. For at nå dertil skal I lave en fælles øvelse.

Hvad er vold?

Vold er enhver handling rettet mod en anden person, og som gennem denne handling skader, smerter, skræmmer eller krænker, og får personen til at gøre noget mod sin vilje eller stoppe med at gøre noget, som personen gerne ville.

(Oversat fra norsk) Per Isdal (2002). Per Isdal er psykolog og leder af *Alternativ Til Vold i Norge*, som er et behandlingscenter.

SKYLD OG VOLD

"Jeg ved det med din far," siger hun uden at se på ham. Han bliver kold og varm. De andre børns råb og leg er næsten ikke til at holde ud. Andreas holder hårdt fat om bænken. "Det er ikke jeres skyld," siger Natalie. "Han skal jo ha' hjælp." Hun vender sig mod Andreas, hun tager fat i hans arm, hiver hans hånd til sig.

- ?** Læs uddraget fra novellen.
Hvad handler det om?
- ?** Hvad betyder skyld? Hvad betyder skam? Giv eksempler.

Det kan føles meget skamfuldt at være i en familie med vold. Mange børn, der oplever vold i hjemmet, føler sig alene og ved ikke, hvad de skal gøre. De fortæller ikke andre om volden, men dækker over den. Volden får alt for ofte lov at fortsætte i det skjulte, og børn vænner sig til at tie om familiens hemmelighed og føler tit skyld og skam. Børn glemmer ofte, at det *aldrig* er et barns skyld, hvis det oplever vold eller selv udsættes for vold.

? Personerne i novellen *Dagen derpå* føler på forskellig måde både skyld og skam. Tal om eksemplerne.

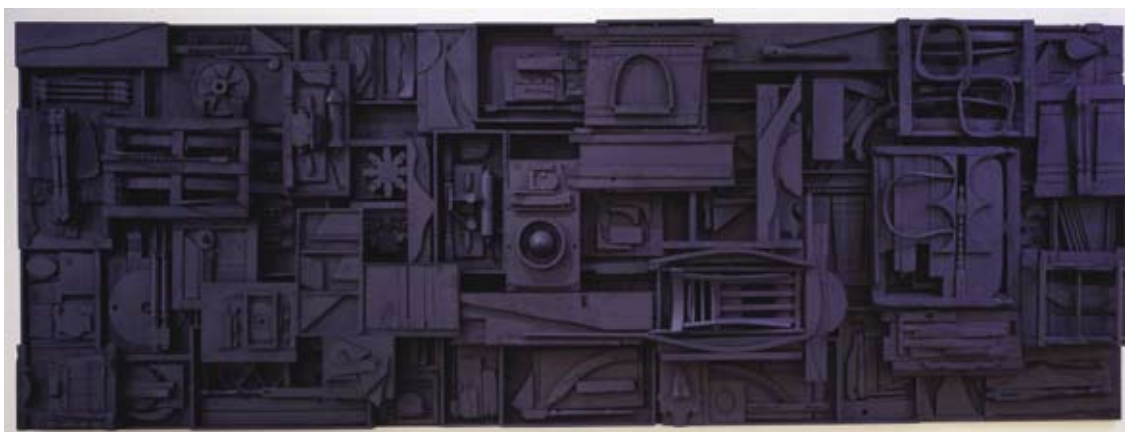
1. Andreas ved måske godt, at det ikke er hans skyld, at hans far slår. Alligevel kan han godt føle det. Og sådan føler mange børn, der lever i voldsramte familier. Hvorfor?
2. Maria siger til Andreas, da de cykler sammen, at det jo ikke er hans skyld, at deres far slår. Hvorfor siger hun det?
3. Da Natalie siger, at hun ved det, bliver Andreas helt kold og varm. Hvorfor gør han det?
4. Moren melder ikke volden til politiet, og taler ikke med sine børn om det. Hun føler nok også skyld og skam. Hvorfor?
5. Maria er efter Natalie, fordi Natalie ved noget om Maria, som hun føler skam omkring. Hvordan kan man mærke det?
6. Er faren skamfuld, da han spørger Andreas om de skal spille fodbold?

At være et voldsudsat barn betyder, at man lever i en familie, hvor der foregår vold.

Det kan være alle former for vold og behøver ikke at handle om fysiske overgreb mod barnet.

? **Skyld og skam er følelser, der kan opstå gennem en oplevelse. Lad jer inspirere af billedet nedenfor og skab rum af følelser.**

Hvor har man gode og dårlige oplevelser indeni sig? Måske har man små rum eller skuffer i hjertet – eller hjernen?

Sky Cathedral, painted wood by Louise Nevelson, 1982, Smithsonian American Art Museum.

Louise Nevelson

Louise Nevelson var en amerikansk kunstner, der levede fra 1899 til 1988. Hendes teknik var at finde forskellige træstykker på gaden og sætte dem sammen til et nyt udtryk. Hun malede dem ensfarvede i sort eller hvid og til tider guld. Udtrykket kom på den måde frem ved de skygger, som formerne kastede. Hendes værker var som sammensatte rum, der omhandlede symbolske fortællinger om liv, død og erindringer.

? Læs den autentiske historie *Min vens fødselsdag.*

MIN VENS FØDSELSDAG

Vi skulle til fødselsdag hos min ven Thomas, og aftalen var at gå i biografen. Vi skulle lige forbi Thomas efter skole og hente penge til biografen, og så sagde hans far pludselig nej. Vi måtte ikke få nogen penge til biografen alligevel. Thomas blev vildt sur, for de havde aftalt det, og pludselig lod faren som om, at han ikke vidste noget om det. Og det var jo lidt mærkeligt, for det var jo Thomas' fødselsdag! Thomas kan godt blive ret gal, og det gjorde han også her. Han råbte, at han synes det var tarveligt og strengt.

Stemningen blev ligesom dårligere og dårligere, og med ét tog faren Thomas med ind i stuen. Fra køkkenet kunne vi høre, at det blev værre. Vi kiggede ind i stuen, og så faren slå Thomas i hovedet med en knyttæve. Thomas græd og hans far svinede ham bare til! Han kaldte ham tudeprins, tudetøs, møgunge og sagde: "Lad nu vær med at være en pige!" og sådan noget. Så gav han pludselig Thomas en krammer, og sådan skiftede det. Det var næsten det værste. Jeg begyndte at græde, og jeg havde ikke lyst til at være der. Men jeg ville gerne hjælpe min ven. Vi fik Thomas med ud, og hele vejen ind til biografen græd han. Og vi trøstede ham. Dagen efter fortalte jeg det til min mor, som ringede til vores lærer. De talte med Thomas' mor og fortalte hende, at de ville kontakte kommunen.

Lige nu ser Thomas ikke sin far. Han har heller ikke så meget lyst. På den anden side, så elsker han ham stadig - det er jo hans far! Thomas vil slet ikke snakke om det. Han har fortalt det til flere, men han vil bare ikke snakke om det. Jeg tror, at han bare håber på at glemme det, og at alt kan blive godt igen.

Anonym, 12 år

? Læs om Mary Fondens arbejde mod vold i hjemmet s. 8 og lav et slogan for "stop vold".

Jeres slogans skal være korte, præcise og understrege jeres budskab. Få ideer på hjemmesiderne nedenfor:

"Alle har ret til et liv uden vold. Vold er aldrig acceptabelt og vold kan aldrig retfærdiggøres."

Mary Fondens slogan mod vold i hjemmet. Se også interview s. 8.

Børns Vilkår

Børns Vilkår er en privat, humanitær organisation, der i mere end 30 år har arbejdet for alle børn i Danmark, men med en særlig indsats for de børn, som har det svært. Målet er at sørge for, at alle børn kan få den hjælp, de har behov for og sikre børns ret til en god barndom og et godt liv.

www.boernsvilkaar.dk

Børneinfo

Børneinfo er Børnerådets hjemmeside for børn og unge. Her kan man læse om børns rettigheder, hvad man selv må bestemme og få information og hjælp, hvis man har det svært.

www.boerneinfo.dk

? **Tal om citatet af den danske filosof K. E. Løgstrup. Hvad siger han om ansvar og tillid?**

”Den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre uden
at han/hun holder
noget af dets liv i sin hånd.
Det kan være meget lidt,
en forbigående stemning,
en oplagthed, man får til at visne,
eller som man vækker, en lede man uddyber eller hæver.

Men det kan også være forfærdende meget, så det simpelthen står til den enkelte, om den
andens liv lykkes eller ej”.

K.E. Løgstrup fra *Den etiske fordring* (1956)
Løgstrup (1905-1981) er en af de bedst kendte danske filosoffer.

Tillid handler om at tro på, hvad andre siger og gør. Tillid kan bygges op mellem mennesker. Har man tillid til et andet menneske, kan man altså også stole på hinanden og føle sig tryk, fortælle hemmeligheder og tale om ting, der er svære.

Hvis man har brug for at tale anonymt med en voksen – kan man bl.a. tjekke: www.boernsvilkaar.dk

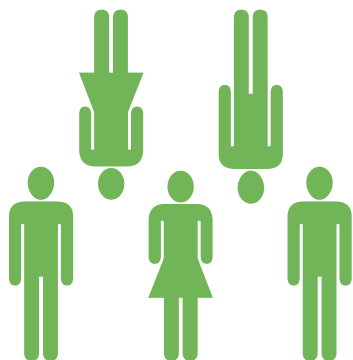

Forældreansvarsloven

§ 2. Forældremyndighedens indehaver skal drage omsorg for barnet og kan træffe afgørelse om dets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov. Stk. 2. Barnet har ret til omsorg og tryghed. Det skal behandles med respekt for sin person og må ikke udsættes for legemlig afstraffelse eller anden krænkende behandling.

www.retsinformation.dk

? Tag på forvandlingsrejse:
I forvandlingsrejsen eksisterer skyld og skam ikke, og alle har tillid til hinanden. Lav tillidsøvelser.

DANNER ER EN PRIVAT, HUMANITÆR ORGANISATION, DER HVERT ÅR HJÆLPER OVER 1.000 VOLDSRAMTE KVINDER OG BØRN TIL EN SIKKER TILVÆRELSE OG FREMTID UDEN VOLD. VI DRIVER ET KRISECENTER MED RÅDGIVNING OG OPHOLD FOR VOLDSRAMTE SAMT ET VIDENCENTER, DER DOKUMENTERER VOLD MOD KVINDER OG BØRN OG FORMIDLER VIDEN OM LIGESTILLING. VI NEDBRYDER TABUET OM VOLDEN OG FOREBYGGER, AT DEN FINDER STED. VI SIKRER, AT KVINDER OG BØRNS RETTIGHEDER ER PÅ DEN POLITISKE DAGSORDEN.

LÆS MERE PÅ WWW.DANNERHUSET.DK

